

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 131, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Wagnsson* och *Magnusson* hemställt, att »riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke den i lag av den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättssinnehavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område i första paragrafen fastställda tidpunkten, den 1 januari 1919, må kunna framflyttas till en senare tidpunkt».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

I § i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, den s. k. ensittarlagen, innehåller bestämmelse därom, att den, som med nyttjanderätt för brukande eller bostadsändamål innehar annan tillhörig mark, under vissa förutsättningar är berättigad att tillösa sig marken. Å marken skall finnas ett nyttjanderättshavaren tillhörigt boningshus, som lämnar nöjaktig bostad åt honom och hans familj. Dessutom gälla bland andra följande förutsättningar för inlösningsrätt, nämligen att ett sådant nyttjanderättshavare tillhörigt boningshus fanns å marken uppfört den 1 januari 1919 samt att minst en fjärdedel av det värde, som marken med därå befintliga byggnader äger, belöper på nyttjanderättshavarens byggnader.

Rätt för lägenhetsinnehavare med egna hus å annans mark att friköpa den av honom innehavda marken infördes genom den första ensittarlagen den 28 juni 1918. Denna ersattes med ny lag den 26 mars 1920, vilken i sin tur avlöstes av gällande lag den 18 juni 1925.

Den proposition, nr 142, genom vilken förslag till 1925 års lag framlades för 1925 års riksdag behandlades jämte i ärendet väckta motioner av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 30. Frågan om framflyttning av den i 1 § fastställda tidsbestämningen har senare varit föremål för behandling vid riksdagen åren 1933, 1934 och 1937.

Utskottet anhåller att få hänvisa till de redogörelser i ämnet, som lämnats dels i nyssnämnda utlåtande (sid. 15—18), dels ock i utskottets utlåtande nr 32 till 1933 års riksdag (sid. 16—18).

Därjämte vill utskottet ytterligare anföra följande.

Vid 1925 års riksdag hemställde herr Lindhagen i motionen I: 252 bland annat om sådan ändring i ensittarlagen, att lagen skulle vinna tillämpning, då å området den 1 januari 1925 fanns nöjaktig bostad för brukaren och hans familj.

Utskottet, som tillstyrkte antagandet av 1 § med dess i propositionen om ny ensittarlag föreslagna lydelse, hemställde, att motionen I: 252 i det avseende, som nyss omnämnts, måtte lämnas utan bifall. Reservation anfördes av herr Lindhagen. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1933 års riksdag hemställde herr Lindhagen i motion I: 198, att riksdagen måtte hos regeringen begära förslag, varigenom den i ensittarlagens 1 § fastställda tidsbestämningen den 1 januari 1919 framflyttades till den 1 januari 1928.

Andra lagutskottet anförde i utlåtande nr 32, att enligt utskottets mening skäl icke blivit anförda, som kunde föranleda utskottet att frångå den principiella ståndpunkt till förevarande spörsmål, som utskottet intog år 1925. Utskottet avstyrkte därför den i motionen gjorda hemställan. Reservation anfördes av herr Lindhagen. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Vid 1934 års riksdag hemställdes i motionen II: 447 av herr Weijne, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke den i 1 § ensittarlagen fastställda tidpunkten den 1 januari 1919 kunde framflyttas.

Vidare yrkades i motionen II: 449 av herr Danielsson, att riksdagen måtte besluta företaga sådan ändring i ovannämnda lag, att större möjligheter till inlösningsrätt erbjödes, samt att vederbörande utskott måtte utforma de ändringar i lagtexten, som därigenom erfordrades. Om dessa yrkanden icke skulle kunna bifallas, hemställdes om skrivelseförslag med begäran om utredning i det syfte, som i motionen berörts.

Andra lagutskottet framhöll i sitt utlåtande (nr 5), att utskottet vid tidigare behandling av förevarande fråga funnit starka skäl föreligga mot en ändring av berörda tidpunkt. Dessa skäl hade enligt utskottets mening icke förlorat i styrka. Den i motionen II: 447 ifrågasatta ändringen att under vissa omständigheter medgiva inlösningsrätt i fall, då överhuvud icke några nyttjanderättshavaren tillhöriga hus funnos å marken vid den i lagen angivna

tidpunkten, kunde utskottet icke förorda. Vad slutligen anginge i motionen II: 449 gjord hemställan om ändringar i övrigt i ensittarlagens 1 § funne utskottet de yrkanden, som därutinnan framställdes, så obestämt utformade, att utskottet icke kunde tillstyrka bifall till desamma. Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte föranleda till någon åtgärd. Reservation anfördes av herr Hage.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Slutligen hemställde herrar Jonsson i Haverö och Mäler i motionen II: 259 vid 1937 års riksdag, »att riksdagen måtte besluta, att tredje stycket 1 § lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område måtte erhålla följande ändrade lydelse:

'dels att nyttjanderättshavaren tillhörigt boningshus, som lämnar nöjaktig bostad åt honom och hans familj, fanns å marken uppfört den 1 januari 1925'.»

I sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 17, yttrade utskottet:

De skäl, som tidigare anförts mot en framflyttning av tidpunkten för en lägenhets bebyggande, äga enligt utskottets mening alltjämt sin giltighet. Därest lösningsrätt skulle medgivas även då upplåtet område blivit bebyggt först vid en senare tidpunkt än den 1 januari 1919, torde man sålunda kunna befara, att jordägarna skulle bli mindre benägna att upplåta mark i de fall, då behov kunde föreligga för någon att arrendera ett markområde för att åt sig uppföra bostad. Detsamma kunde bli förhållandet, då fråga om förnyande av ett äldre arrendeavtal uppkomme. En lagändring i förevarande hänseende skulle alltså kunna försätta vissa nyttjanderättshavare i ett sämre läge, nämligen sådana som vid arrendetidens utgång saknade ekonomisk möjlighet att begåna lösningsrätten.

Ur markägarens synpunkt skulle vidare en sådan framflyttning te sig såsom ett betydande ingrepp i äganderätten. Därest — såsom vid tillkomsten av den första ensittarlagen — starka skäl tala för ett sådant ingrepp, kunna givetvis markägarens intressen få vika. I förevarande fall har dock enligt utskottets mening ett så starkt behov av en lagändring icke påvisats.

Utskottet finner sig sålunda icke kunna förorda en ytterligare framflyttning av ifrågakvarande tidpunkt.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Reservation anfördes av herr Hage. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid tidigare behandling av frågan om framflyttning av den i ensittarlagens 1 § fastställda tidpunkten den 1 januari 1919 har utskottet anförts, att starka skäl föreligga mot en ändring av denna tidpunkt. Dessa skäl äga enligt *Utskottet.*

utskottets mening alltjämt sin giltighet. Utskottet finner sig därför icke kunna förorda en framflyttning av tidpunkten.

Med hänsyn till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 februari 1943.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Forslund, Mannerskantz, Hage**), *Sten**), *Sundberg, Holstenson**) och *Holmbäck**);

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Cruse, Larsson* i Östersund*), *Johnsson* i Kastanjegården, *Jansson* i Hällefors*), *Håstad, Andersson* i Eskilstuna*) och *Hedlund* i Rådom.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Hage*.